

Bilim Çocuk Kartları'yla

Hastalık Etkenlerini Tanıyoruz

Kimi zaman yaşantımızı kâbusa çevirir hastalıklar. Ateş, ağrı, bulantı, halsizlik, katlanılmaz yatak dinlenmeleri, ilaçlar, iğneler... Tüm bu eziyetin nedeninin çoğunlukla başka canlılardan kaynaklanması, bunların, çoğunun mikroskopik olması çok şaşırtıcı! Neyse ki, dengeli beslenme, yeterli uyku, temiz çevre ve mutlu yaşamla sağlığını koruyoruz. Ancak, hastalık etkenleri her yerde! Daha fazla hastalandığımız kış mevsimi yaklaşırken, bu etkenleri tanımanızı istedik ve Hastalık Etkenleri Kartları'nı hazırladık. Hastalık etkenlerini bilir, onlardan korunma yollarını öğrenirsek bu büyük gezegende birlikte yaşamın yollarını bulabiliriz.

Bu canlıların bir kısmı virüsler. Virüslerin canlı olup olmadıkları bilim dünyasında hâlâ tartışılıyor. Belki bu yüzden canlılar için kullanılan Latince adlandırma hepsi için yapılmamış. Virüslerin boyutlarına yer verdik. O kadar küçükler ki, ancak elektron mikroskopuyla görülebiliyorlar. Boyutları nanometre (metrenin milyarda biri) birimiyle açıklanabiliyor. Virüslerin genetik materyalinin DNA'dan mı, yoksa RNA'dan mı oluştuğuna da yer verdik. Çünkü, bu özellikleri onları ayırtetmeye yarıyor.

Hastalık etkeni kimi bakterilere gelince... Biliyorsunuz, bakterilere karşı kullanılan ilaçlara anti-

biyotik adı verilir. Antibiyotikler, virüs kaynaklı hastalıklarda işe yaramaz. Bu önemli. Hasta olduğunuzda doktor doğru tedaviyi yapabilmek için hastalığın kaynağının bakteri ya da virüs olup olmadığını bilmelidir. Doktorlar bunu anlamak için vücudunuzdan örnek alıp, bunu laboratuvara gönderirler. Laboratuvarlardaki teknisyenler, kimi yöntemlerle hastalık etkenini bulmaya çalışırlar. Örneğin; bakteriler için gram boyama adı verilen bir yöntem kullanılır. Hücre duvarının özelliği nedeniyle boyanın mor rengini alan Gram pozitif ve almayan Gram negatif bakteriler kolayca ayırdedilebilir. Bunun dışında bakterilerin şekli, hangi tip solunum yaptığı gibi özellikleri de araştırdık.

Kimi protozoa (tekhücreli) üyelerinin asalak olduğunu görüyoruz. Yaşamlarını sürdürmek, beslenmek ve çoğalmak için bizim vücudumuzdan yararlanıyorlar. Bu tekhücrelilerin yaşam döngüleri olduğunu biliyoruz. Hastalık etkeni olan omurgasız canlıların özelliğiye çıplak gözle görülebilmeleri ve asalak olmaları. Bir de maya mantarı olan Candida albicans'ı tanıttık. Tüm bu canlıların fotoğraflarını inceleyin ve onlara karşı misafirperver olmamak için elinizden geleni yapın.

Kartları Hazırlayan
Tuğba Can